

POLISFLYGETS MÄRKEN mm

MÄRKEN I METALL

70 x 23 mm. Bäres över höger bröstficka.

Märken i metall har använts sedan 1966. För bärande på uniform är dessa försedda med skruv, mutter, stödplåt och nummer på baksidan. Numreringen är stigande från 1. Piloter tilldelas två märken med samma nummer enligt polisflygets ledning. Enligt flera piloter har dessa dock endast tilldelats ett. Möjligen har det varierat mellan åren. Några onummerade märken som ovan är registrerat tilldelade samlare och museum. Onummerade märken med släta och stiftade baksidor finns monterade på minnesgåvor o dyl.

80 x 22 mm. Skruv, mutter, och stödplåt på baksidan.

"Prototyp till polisflygets märke i metall framtagen av Gert Skogsberg, första polispiiloten. Märket bygger på en äldre typ av SAS-märke för flygvärdinna och ägs av Polismuseet.

79 x 30 mm. Två öglor på baksidan.

Det var mycket vanligt att polisen lånade förvarets piloter förr. Min egen teori är att någon av dessa på eget bevåg framställt detta märke. Märket införlivades i samlingen 2007 och följande historia bifogades från säljaren. Läs och bedöm själva: *Jag ärvde en massa grejor av min farfar som var militär i hela sitt liv, men han började sin bana med att vara polis. Först militärpolis, sedan ordningspolis på Gröna lund, och Stockholms stad, och därefter militär fram tills han var 76 år faktiskt. Detta märke sa han själv att han fått av en kollega som flög helikopter, och på den tiden hade polisen inga egna helikoptrar så de fick vid behov lov att använda militärens. Och var man polis och ibland fick köra helikopter så ville man absolut att det skulle synas, därför tillverkades ett litet antal av dessa märken till just dessa poliser.*

MÄRKEN I TYG

87 x 33 mm. Bäres över höger bröstficka.

Vävda märken har använts sedan 1967.

89 x 33 mm. Bäres över höger bröstficka.

Broderade märken har använts sedan 1995.

85 x 29mm.

Provexemplar i brodyr framställt under tidigt 1990-tal.

76 x 29mm.

Provexemplar i guldbrodyr framställt under tidigt 1970-tal.

80 x 45mm. Bäres på vänster ärm.

Broderade ljusblå lärmärken har använts sedan 1998. Man tillverkade 50ex i den första upplagan varav flertalet förstördes i en brand i Polisflygets lokaler i Tullinge den 7/2-2002. Om man tillverkat fler är okänt.

80 x 45mm. Bäres på vänster ärm.

Broderade marinblå (i mitt tycke svarta) lärarmärken började användas någon gång kring 2004.

100 x 100mm

Dessa gultrådsbroderade märken med mörkblå, svart och vit botten dök upp på en auktionssajt 2007. Säljaren har fått veta av den han kom över dom ifrån att detta ska vara någon typ av försöksmärken eller förslagsmärken. Polisflygskolans chef, pilot Peter Johnsson som är tilldelad märke 42 och varit med från starten av skolan har konsulterats, och hans kommentar är: Har aldrig sett eller hört talas om märket.

På denna bild som är tagen 1964 ses förste polisflygaren Gert Skogsberg med hemmasnickrat ärmblem. Emblemet består av flygvapnets ärmblem i tyg med ett i mitten tillagt axelklaffseblem i metall från polisen.

MINIATYRMÄRKEN I METALL

24 x 8 mm

Miniatyrmärke i metall finns på namnbrickor, slipsnålar och nålmärken. Mellan 1966 – 84 utdelades nummerade nålmärken till personer som gjort en insats för Polisflyget. Totalt utdelades 120 st. Några av de nummerade nålmärkena har tappats bort av mottagarna och ersatts av nya med samma numer. Tyvärr har dock ingen lista förts över dessa.

30 x 20 mm

Denna lilla brosch med nålfastsättning på baksidan har enligt uppgift givits som minnesgåva till en polis från Norge som tjänstgjort i utbytessamarbete på Tullingebasen. Om den haft något annat ursprungssyfte är dock i skrivande stund okänt.

FAKTA FÖR DEN VETGIRIGE

Polisflyget startade 1964 för att kunna övervaka och säkra Sovjetunionens president Nikita Chrustjev-s statsbesök. Till den 22/8-06 har 61 piloter utexaminerats. Samtliga polisflygare fram till och med 1980 genomförde utbildning för vanligt flyg innan man vidareutbildades på helikopter. 1994 startade polisen egen flygskola. Polisflygets personal tillhör Rikskriminalpolisen. Deras polisbrickor och tjänstekort är utfärdade av Rikspolisstyrelsen.

Gert Skogsberg var första piloten och hans numrerade märke är bevarat vid Polisflyget i Göteborg. Jenny Kroon som är tilldelad märke ?? blev den första kvinnliga piloten år 2004.

Kopior av polisflygets tyg- och metallmärken har dykt upp på samlarmarknaden. Jag hoppas att ingen samlare medvetet handlar eller befattar sig med sådan materiel. Jag ber alla som har fakta, rykten eller andra typer av upplysningar om polisens flygarmärken att delge mig dessa. Självklart behandlar jag upplysningar med fullständig diskretion om så önskas. Något jag är mycket nyfiken på, är vilka numrerade märken som nått ut till privata samlingar. Det tog 22 år för mig att införskaffa ett.

Endast vid ett tillfälle har jag påträffat ett numrerat märke till salu inom samlarkretsar. Detta köptes av en äldre herre som jag av artighet höll upp dörren för, in till en myntbutik på Sveavägen 96 i Stockholm. Han kom därför olyckligtvis före mig till disken och köpte det framför näsan på mig. (Det lönar sig tydligen inte alltid att vara artig...) Då var jag 12 år och tänkte tyvärr inte på att notera numret.

Piloten Hans Book-s märke numer 4 är registrerat återlämnat till Polisflyget 1969 då piloten bytte jobb. 16 numrerade märken förstördes när Polisflygets lokaler i Tullinge eldhärjades 7/2-2002. Dessa har ersatts av nya med samma nummer. Detta är första gången man behövt framställa ersättningsmärken. I samma brand förstördes även följande tre helikoptrar: SE-HIM, SE-HPH, och SE-HPR. Brandorsaken förblev olöst.

Den första typen av pilotoverall var kakifärgad och av samma typ som flygvapnet använde. Till den bars vit halsduk och svart koppel fram till 1966 då man avskaffade koppel för piloter av säkerhetsskäl. 1977 började polisflyget använda en egen ljusblå pilotoverall. Den kompletterades något senare med passande halsdukar i rött och blått. Rött för flygchefer och senare även flyglärare, blått för piloter. 1992 bytte polisflyget till mörkblå uniform och gul halsduk. Användning av halsduk har numera upphört.

ALLVARLIGA OLYCKOR

1965-10-16 under trafikövervakningsflygning kolliderar helikopter SE-HDP med en omärkt stagvajer i närheten av Lästringe kyrka i Södermanlands län. Helikoptern tog oturligt nog eld vid krashen och elden var det enda som egentligen fysiskt skadade de två ombord. Pilot Olle Lindberg tjänstgjorde som bisittare och han avled av 90 % brännskador efter 22 dagar på sjukhus. Han tilldelades märke nr 50 postumt, eftersom man började använda sådana först 1966. Skulle man ha följt ordningen så skulle han ha tilldelats nr 3. Piloten Gösta Roos som senare tilldelades märke nr 2 fick 20 % brännskador och kunde efter en tid återgå i tjänst.

1980-06-18 under trafikövervakningsflygning vid Gantofta i Malmöhus län med helikopter SE-HPF blockeras ett munstycke i friturbinregulatorn av en bit O-ring. Detta ledde till en kedja av händelser som fick huvudrotorn att separeras från helikoptern. Ombord var: Pilot Karl-Åke Thuveesson som var tilldelad flygarmärke nr 22. Pilot Nils Olof Westlin som var inlånad från försvaret och för tillfället tjänstgjorde som bisittare. Juridikstuderande Lennart Ståhl som praktiserade vid polisen. Samtliga omkom omedelbart vid krashen.

2007-04-24 under övning så havererar helikopter SE-HPS. Pilot Tord Andersson som var tilldelad flygarmärke nr 43 omkommer och ytterligare tre poliser ombord skadas svårt. Tord Andersson var behjälplig med många uppgifter under årens lopp till denna skrift. Enligt Statens haverikommissions rapport som blev färdigställd 2008-10-01 så orsakades olyckan av följande orsaker.

Olyckan orsakades av dels brister i ledningen av polisflyget dels Luftfartsstyrelsens otydliga tillståndsgivning och bristfälliga tillsyn, vilket lämnat utrymme för en osäker verksamhetsutövning. Utlösande faktor har varit förarens sätt att utföra flygningen i kombination med att monterade snöskidor i exceptionella flyglägen sannolikt kan påverka helikopterns flygegenskaper.

Jag hoppas att denna skrift varit av intresse. Kritik och information av alla sorter mottages tacksamt.

Dennis Pettersson

polishelikopter@telia.com

2008-10-10